

Zienswijze Energie Samen Gelderland op Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau plan-MER voor windbeleid en RES provincie Gelderland

Gelderland, 20 maart 2023

1. Een hoger ambitieniveau

Het ambitieniveau voor Gelderland zouden we graag hoger zien dan de huidige 6,52 TWh die zon en wind in 2030 opleveren als de zes RESsen geheel uitgevoerd worden. We zien graag dat het ambitieniveau uit het Gelders Klimaatplan het ijkpunt blijft., Zoals uit brieven van GS aan de zes RES-regio's van mei/juni 2020 blijkt, is hiervoor (minstens) **8,76 TWh¹** voor nodig. Vijf van de zes RES-regio's zouden hun ambities moeten verhogen, met tussen 42% en 91%.

In de Stysteemstudie Gelderland van november 2021² is dit opnieuw onderzocht en bevestigd. In dat rapport wordt bij het scenario voor 55% CO₂-reductie in 2030 zelfs 13 TWh aan totale benodigde duurzame opwek in Gelderland genoemd. Inmiddels mikt de EU op 55% emissiereductie in 2030 en de rijksoverheid zelfs op 60% (om minimaal op 55% uit te komen).

Deze tekortkoming vinden we onvoldoende terug in de inleiding van deze concept NRD. We zien een enkele verwijzing naar een mogelijke toevoeging van wind via de herijking van de huidige RES-en. Volgens ons moet de herijking, dus het vaststellen van de RES-en 2.0., juist de centrale doelstelling zijn van deze plan-MER.

Uit de Tussenbalans Regionale Energiestrategieën van Gedeputeerde Staten³ blijkt dat de verwachte opbrengst door windturbines in de zes regio's 2,38 TWh⁴ zou bedragen. **Verdubbeling** van de doelstelling voor windenergie voor de provincie als geheel zou het gat met de eerdere berekeningen van Gedeputeerde Staten kunnen opvullen.

Het is daarom essentieel dat de plan-MER in principe de gehele provincie beslaat en zich niet beperkt tot de politiek overeengekomen zoekgebieden in de zes regio's.

¹ De optelsom van specifieke indicaties uit zes brieven:

Brief van GS aan regio Noord-Veluwe, 18 mei 2020, zaaknr. 2020-003061

Brief van GS aan regio Foodvalley, 18 mei 2020, zaaknr. 2020-004178

Brief van GS aan regio Cleantech/Stedendriehoek, 26 mei 2020, zaaknr. 2020-003059

Brief van GS aan regio Rivierenland, 26 mei 2020, zaaknr. 2020-003058

Brief van GS aan regio Arnhem-Nijmegen, 30 juni 2020, zaaknr. 2020-003060

Brief van GS aan regio Achterhoek, 30 juni 2020, zaaknr. 2020-004175

² Stysteemstudie Gelderland, Berenschot/Witteveen+Bos, 10 november 2021, in opdracht van provincie Gelderland.

³ Statenbrief van 19 oktober 2022, zaaknr. 2020-003057.

⁴ Het kan nog iets meer worden omdat RES 1.0. Achterhoek voor 0,244 TWh de verhouding zon-wind nog niet heeft bepaald.

Heel belangrijk wordt ook de uitvoering van de “gevoeligheidsanalyse” die plaats zal vinden met betrekking tot alle alternatieven.

Onze vragen:

- 1.1. Maak expliciet dat het ambitieniveau uit het Gelders Klimaatplan het ijkpunt blijft voor de provincie, dat de lat hoger moet en streef ernaar dat de plan-MER laat zien hoe in de provincie het vermogen voor windturbines verdubbeld kan worden ten opzichte van de zes RES-en.
- 1.2. Leg uit hoe de genoemde gevoeligheidsanalyse zal plaatsvinden.
- 1.3. Betrek belanghebbenden, inclusief de energiecoöperaties in de provincie, bij die gevoeligheidsanalyse.

2. De noodzaak van méér wind als uitgangspunt

In algemene termen wordt op de noodzaak gewezen om meer evenwicht tussen opwek door zonnepanelen en windturbines te brengen. In onze provincie dreigt door de zes RESsen de onbalans extreem te worden: circa 800 MW opgesteld wind-vermogen tegen circa 4500 MW zon op veld en dak. Dit betekent een extra grote uitdaging voor netbeheerders om voldoende netcapaciteit te leveren en extra kosten⁵ voor onze inwoners en bedrijven. De plan-MER zou een expliciete bijdrage moeten leveren aan de vanuit maatschappelijk oogpunt beste oplossing van dit vraagstuk.

Onze vragen:

- 2.1. Onderzoek de gebieden rond de Veluwe alsof er geen wespendifieel problematiek bestaat: het is urgent dat de provincie de belemmeringen m.b.t. de wespendifieel inperkt tot wat absoluut noodzakelijk is op basis van locatie-specifieke evaluaties, meerdere realistische mitigatie en monitoring strategieën, en technische aanpassingen aan turbines. Het model van Altenburg & Wymenga is zeker niet van toepassing op de gehele gordel van 1 tot 8 km rondom de Veluwe. Er liggen daar grote gebieden waar de wespendifieel als hardcore bosvogel absoluut niet voorkomt, ook niet in de maanden juli en augustus, zodat daar mitigerende maatregelen voor de wespendifieel zelfs geheel achterwege kunnen blijven.
- 2.2. Besteed in de planMER veel aandacht aan het onderzoeken van de mogelijkheden voor gecombineerde, geclusterde zon- en windprojecten. Breng de voordelen m.b.t. versterken van netcapaciteit die op deze manier ontstaat, in kaart.

3. De parameters voor windmolens

De NRD gaat uit van molens van minimaal 120 meter en maximaal 166 meter hoogte. Molens van 120 meter zijn niet meer van deze tijd. Het is bovendien ook qua leefomgeving en natuurbeheer interessanter om met grotere molens te werken. Er zijn er veel minder van nodig om dezelfde opbrengst te leveren en leiden daardoor per saldo tot minder geluidsoverlast en aanvaringen met vogels en vleermuizen.

Onze vraag:

⁵ Onderzoeken van o.m. in opdracht van de RES regio Achterhoek, de provincie Gelderland en het programma SEH's Oost Nederland wijzen op besparingen die kunnen oplopen tot meer dan 1 miljard euro wanneer windenergie en zonne-energie in een min of meer optimale vermogensverhouding van 1 kW zon staat tot 1 kW wind worden ontwikkeld t.o.v. van een energiesysteem waarin zon-PV dominant is.

- 3.1. Gebruik de bandbreedte die wordt gehanteerd in de plan-MER Windturbinebepalingen Leefomgeving⁶. Hierin worden windturbines op land met een ashoogte van 150-180 meter, een rotordiameter van 170-200 meter en een vermogen van 5-8 MW als referentie gebruikt.

4. Uitbouw van het alternatief energiesystemen

De huidige beschrijving lijkt de onderzoekers aan de ketting te leggen van de netbeheerders: het is logisch dat de huidige bedieningsgebieden en bestaande netcapaciteit een belangrijk onderdeel vormen. Maar het leest alsof Liander en TenneT eenzijdig de uitbouw daarvan bepalen. De plan-MER zou moeten kunnen aanwijzen waar de uitbreidingen van de netcapaciteit vanuit het oogpunt van energietransitie prioriteit hebben.

Onze vragen:

- 4.1. Verbreed de scope van het alternatief "Energiesysteem" zodat het ook kan aanwijzen waar uitbreiding van de netcapaciteit noodzakelijk en realistisch is tegen 2030, om in de provincie de benodigde windcapaciteit te ontwikkelen als bijdrage aan de doelstellingen van het Gelderse Klimaatplan en de landelijke 60% CO₂-reductie doelstelling.
- 4.2. Overweeg het alternatief "Energiesysteem" aan te passen naar een alternatief "EU beleid". Dat alternatief "EU beleid" kan goed worden vormgegeven op basis van de getallen voor voorziene duurzame opwek uit het scenario "2030 hoog" uit de Stroomstudies Gelderland van 10 november 2021, pagina 39⁷. Dit alternatief geeft dan een indicatie voor locaties waar de voor de klimaatdoelstellingen benodigde opwekhoeveelheid voor 2030, in de systeemstudie beschreven verhouding zon/wind, zou kunnen worden gerealiseerd. Voordeel van dit alternatief is dat op deze manier wordt geanticipeerd op de opgave die nu al is vervat in het EU en rijksbeleid, en dat wordt aangesloten bij eerdere (systeem)studies door dezelfde bureaus en bij de landelijke energiescenario planning.

5. Schrap subjectieve elementen

In hoofdstuk 6 wordt het beoordelingskader beschreven. Daar staan enkele subjectieve elementen benoemd die niet in een wetenschappelijke benadering thuishoren.

Onze vraag:

- 5.1. We verzoeken U voor zowel wind- als zonne-energie de elementen "aantasting van landschappelijke waarden en structuren" en "aantasting van cultuurhistorische waarden" te schrappen. Dezen zijn subjectieve belevingselementen. Vervang deze termen door "effecten op landschappelijke waarden en structuren" en "effecten op cultuurhistorische waarden".

6. Voeg positieve effecten toe

De RESsen zijn uiteindelijk bedoeld om een afdoende antwoord te hebben op de dreiging van onbeheersbare en schadelijke klimaatverandering. Schadelijk niet alleen voor de mens maar ook voor al het leven op aarde. Om voldoende te kunnen opschalen moet niet alleen gekeken worden naar locaties voor zon of wind (en opslag), maar ook naar optimale combinaties daarvan en

⁶ Voorlopige versie, Ministerie voor Infrastructuur en Waterstaat, 22 december 2021

⁷ Zie noot 2

integratie met zowel onvermijdelijke als gewenste ontwikkelingen m.b.t. wonen, werken, recreëren en natuurbehoud.

Door de gekozen methodiek van het werken met vier alternatieven kunnen positieve koppelkansen onderbelicht raken. Bijvoorbeeld: geïntegreerde wind/zon complexen, inclusief batterijen, geplaatst in de nabijheid van de gebruikers of knooppunten van het energiesysteem. Dit soort keuzes kunnen onder bepaalde voorwaarden positieve effecten hebben op het elektriciteitsnet en zelfs een bijdrage leveren aan biodiversiteit en geïntegreerde landschappen van de economie van de toekomst.

In deze NRD wordt “vermeden emissies door afname gebruik fossiele brandstoffen (elders)”, als positief effect genoemd. Dat is een belangrijk, maar niet het enige positieve effect van de energietransitie. Denk aan vermeden schade door stikstof aan de natuur of meervoudig functiegebruik van agrarische gronden die door hogere economische opbrengsten financiële voorwaarden schept voor realisatie van meer biodiversiteit op gronden met een primair agrarische bestemming.

Onze vraag:

6.1. Voeg in tabel 6.1 of elders elementen toe om koppelkansen in beeld te krijgen en de milieu-ranking kwalitatief beter en completer te maken:

- Een indicator op basis van een LCA-vergelijking voor zon en wind als element in de milieu-ranking van opwek-alternatieven.
- Een indicator voor de effecten van vermindering van stikstof en fijnstof uitstoot per kWh opgewekte wind en zon die opwek uit fossiele brandstoffen vervangt.
- Een indicator voor de vermindering van uitstoot van stikstof en fijnstof die versnelling van lokale elektrificatie (industrie, mobiliteit en warmte) door versnelling van lokale opwek van duurzame energie.
- Een indicator die de kansen op vergroting van biodiversiteit koppelt aan meervoudig gebruik van agrarische gronden (opwek, landbouw, natuur).

Namens Energie Samen Gelderland

Judith van de Geer, voorzitter

En de RES-coördinatoren voor de energiecoöperaties in de provincie Gelderland

Els Holsappel (Stedendriehoek)

Gerlach Velthoven (Rivierenland)

Jan van der Heeden (Noord Veluwe)

John Hontelez (Arnhem-Nijmegen)

Lex Hoefsloot (Foodvalley)

Mariska Boots (Achterhoek)

Ton Marechal (Noord Veluwe)

Correspondentie met:

Judith van de Geer, judith@energiesamengelderland.nl